

*Jacek Klich*

# Małe i średnie przedsiębiorstwa w gospodarce Holandii

**Holandia notuje od kilku lat wyraźnie lepsze wyniki gospodarcze aniżeli inne państwa Unii Europejskiej. Artykuł wskazuje na wysoki udział małych i średnich przedsiębiorstw w strukturze gospodarczej oraz aktywną politykę gospodarczą (głównie politykę zatrudnienia) jako na istotne determinanty ekonomicznych sukcesów tego kraju.**

## Wyniki gospodarcze Holandii w ostatnich latach

**W** 1996 roku Holandia zanotowała 2,7-proc. wzrost PKB w stosunku do poziomu z roku poprzedniego. Był to wynik o 1 punkt procentowy lepszy od średniego tempa wzrostu PKB w państwach Unii Europejskiej. Wyniki gospodarcze pierwszego kwartału 1997 roku potwierdzają, że gospodarka holenderska rozwija się szybciej, aniżeli gospodarki pozostałych państw UE. W ciągu czterech pierwszych miesięcy 1997 r. notowano blisko 4-proc. wzrost produkcji przemysłowej, napędzany głównie przez produkcję wyrobów z drewna oraz wyrobów dla budownictwa. Dobre tempo notował też przemysł tekstylny, odzieżowy, chemiczny i gumowy.

W ciągu pierwszych dwóch miesięcy 1997 roku import wzrósł o 7%, a eksport o 9%. Saldo wymiany towarowej było dodatnie i wynosiło ponad 6 mld guldenów. Eksport do państw UE zwiększył się o 12%. Utrzymuje się wysoki poziom wydatków konsumpcyjnych ludności: w ciągu pierwszych czterech miesięcy 1997 roku wynosił on 3% (dla całego 1996 roku: 2,9%). Wśród wydatków dominowały wydatki na dobra trwałego użytku, głównie artykuły gospodarstwa domowego.

W maju 1997 roku ceny w porównaniu z poziomem z maja 1996 r. wzrosły o 2,2% i ten relatywnie duży wzrost był efektem głównie 10-proc. wzrostu cen wieprzowiny (efekt chorób wśród trzody) oraz 20-proc. wzrostu cen kawy. Inflacja mierzona za pierwszych pięć miesięcy 1997 roku wyniosła 2,1%. Standaryzowany wskaźnik wzrostu cen dla państw UE (harmonized price index for the EU) liczony dla Holandii w marcu 1997 roku wynosił 1,3% i był o 0,4 punktu procentowego niższy, aniżeli jego wartość dla wszystkich państw UE.

Holandia poszczycić się może szybkim wzrostem zatrudnienia i zmniejszaniem liczby bezrobotnych.

W 1995 roku zatrudnienie wzrosło o 140 tys. (o 2,4% w stosunku do 1994), a w 1996 o 120 tys. (wzrost o 2,0%)<sup>1)</sup>. Ten dwuprocentowy wzrost w 1996 roku<sup>2)</sup>, w zestawieniu ze średnim wzrostem liczby zatrudnionych we wszystkich państwach UE na poziomie 0,1%, podkreśla osiągnięcia gospodarki holenderskiej.

Stopa bezrobocia będąc w 1995 roku w Holandii jedną z najniższych wśród państw UE (7,2%), w 1996 roku została zmniejszona do około 6,8%, a prognozy na 1997 rok wskazują, że osiągnie ona poziom 6,3% (dla porównania: przeciętna stopa bezrobocia dla państw UE w 1997 roku szacowana jest na 10,8%). Spośród państw UE tylko Dania i Luksemburg mogą wykazać się równie dobrymi wynikami, a z państw pozaeuropejskich – USA i Japonia.

Już to krótkie wyliczenie pokazuje, że kondycja gospodarki holenderskiej na tle gospodarek pozostałych państw UE jest dobra<sup>3)</sup>. Holandia zawsze zresztą zaliczała się do grona europejskich liderów gospodarczych.

Wśród czynników, którym gospodarka holenderska zawdzięcza swoją dobrą pozycję, wymienić można: strukturę gospodarczą, która jest zdominowana przez małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP) oraz liberalny kierunek polityki gospodarczej przyjęty przez rząd, w tym głównie aktywną politykę na rynku pracy.

## Małe i średnie przedsiębiorstwa w gospodarce Holandii

**T**eza głosząca, że w gospodarce Holandii przeważają przedsiębiorstwa małe i średnie opiera się na materiale statystycznym ukazującym strukturę przedsiębiorstw w poszczególnych sekcjach w latach 1993–1996 (tab. 1).

W 1996 roku 98,98% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych i funkcjonujących w Holandii sta-

Tab. 1. Przedsiębiorstwa według wielkości i sekcji w latach: 1993–1996

Sekcja		1993	1994	1995	1996*
<b>Ogólna liczba przedsiębiorstw</b>		596 020	607 590	615 900	625 645
<b>Rolnictwo, towiectwo i leśnictwo:</b>	<b>łącznie</b>	120 195	117 180	114 655	109 750
	<b>małe</b>	118 945	115 950	113 360	108 480
	<b>średnie</b>	1220	1205	1260	1245
	<b>duże</b>	25	25	30	25
<b>Rybołówstwo i rybactwo:</b>	<b>łącznie</b>	740	745	745	745
	<b>małe</b>	720	720	725	720
	<b>średnie</b>	20	20	20	25
	<b>duże</b>	0	0	0	0
<b>Górnictwo i kopalnictwo:</b>	<b>łącznie</b>	200	255	255	275
	<b>małe</b>	125	170	165	190
	<b>średnie</b>	65	70	80	75
	<b>duże</b>	10	15	10	10
<b>Działalność produkcyjna:</b>	<b>łącznie</b>	41 080	43 810	44 585	44 935
	<b>małe</b>	30 535	33 095	33 790	34 285
	<b>średnie</b>	8955	9145	9255	9185
	<b>duże</b>	1585	1570	1540	1465
<b>Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę:</b>	<b>łącznie</b>	160	170	180	205
	<b>małe</b>	65	85	90	115
	<b>średnie</b>	20	15	15	15
	<b>duże</b>	75	70	80	70
<b>Budownictwo:</b>	<b>łącznie</b>	40 875	41 880	43 275	45 785
	<b>małe</b>	33 730	34 745	36 350	38 895
	<b>średnie</b>	6735	6730	6540	6495
	<b>duże</b>	410	410	385	390
<b>Handel hurtowy i detaliczny, naprawy:</b>	<b>łącznie</b>	154 530	155 220	157 375	159 375
	<b>małe</b>	142 425	142 550	144 505	146 580
	<b>średnie</b>	11 400	11 970	12 155	12 080
	<b>duże</b>	710	700	715	710
<b>Hotele i restauracje:</b>	<b>łącznie</b>	37 220	37 540	37 685	37 805
	<b>małe</b>	35 465	35 750	35 765	35 670
	<b>średnie</b>	1670	1700	1830	2040
	<b>duże</b>	85	90	95	95
<b>Transport, gospodarka magazynowa i łączność:</b>	<b>łącznie</b>	21 835	22 210	22 820	24 175
	<b>małe</b>	18 330	18 580	19 215	20 590
	<b>średnie</b>	3215	3350	3325	3295
	<b>duże</b>	290	280	280	290
<b>Pośrednictwo finansowe:</b>	<b>łącznie</b>	10 815	11 530	11 510	11 915
	<b>małe</b>	9955	10 560	10 480	10 950
	<b>średnie</b>	715	810	870	830
	<b>duże</b>	140	155	160	135
<b>Obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów:</b>	<b>łącznie</b>	81 735	85 765	90 140	96 035
	<b>małe</b>	76 340	79 840	83 715	89 475
	<b>średnie</b>	4795	5310	5745	5885
	<b>duże</b>	600	620	680	680
<b>Administracja publiczna i obrona narodowa; gwarantowana prawnie opieka socjalna:</b>	<b>łącznie</b>	1300	1295	1255	1245
	<b>małe</b>	315	370	350	300
	<b>średnie</b>	545	480	470	495
	<b>duże</b>	440	440	435	450
<b>Edukacja:</b>	<b>łącznie</b>	16 400	16 800	16 785	16 675
	<b>małe</b>	12 435	12 740	13 035	13 085
	<b>średnie</b>	3315	3395	3070	2865
	<b>duże</b>	655	670	685	725
<b>Ochrona zdrowia i opieka socjalna:</b>	<b>łącznie</b>	38 630	39 360	39 645	40 460
	<b>małe</b>	34 470	35 110	35 455	36 235
	<b>średnie</b>	3200	3225	3150	3175
	<b>duże</b>	960	1025	1040	1050
<b>Pozostała działalność usługowa, komunalna, socjalna i indywidualna:</b>	<b>łącznie</b>	30 310	33 830	34 990	36 260
	<b>małe</b>	28 135	31 540	32 610	33 845
	<b>średnie</b>	1970	2075	2145	2185
	<b>duże</b>	205	210	230	230

\* dane szacunkowe

Źródło: Statistics Netherlands, 1997.



nowiły firmy do 100 zatrudnionych, a więc zgodnie z kryteriami holenderskimi małe i średnie przedsiębiorstwa<sup>4)</sup>. Te właśnie przedsiębiorstwa wykazywały wysoką dynamikę wzrostu, z poziomu 385 067 w 1989 roku do 619 320 w 1996 roku. Wzrostowi liczby MSP towarzyszył wzrost udziału tej kategorii przedsiębiorstw w ogólnej liczbie przedsiębiorstw.

W okresie 1993–96 zwiększył się nieznacznie udział małych przedsiębiorstw (do 10 zatrudnionych) w całkowitej liczbie przedsiębiorstw (z 90,93% do 91,01%), a zmalał udział przedsiębiorstw dużych (z 1,03% do 1,01%).

W odniesieniu do poszczególnych sekcji, udział przedsiębiorstw dużych w całkowitej liczbie przedsiębiorstw w poszczególnych sekcjach w analizowanym okresie wykazywał tendencję malejącą w 9 sekcjach i rosnącą w 5 (rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; hotele i restauracje; administracja publiczna i obrona narodowa, gwarantowana prawnie opieka socjalna; edukacja oraz ochrona zdrowia i opieka socjalna).

Za najbardziej spektakularny można uznać spadek udziału dużych przedsiębiorstw w sekcji – zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę – z poziomu 46,87% w 1993 roku do 34,14% w 1996 roku. W tymże 1996 roku, aż 56,09% wszystkich działających w tej sekcji firm stanowiły firmy zatrudniające do 10 pracowników. Tak wysoki relatywnie udział małych i średnich firm na tym rynku jest konsekwencją przyjętego przez Holandię modelu polityki energetycznej wykorzystującego zarówno elementy regulacji (planowanie wykorzystania mocy produkcyjnych), jak i wolnego rynku (sprzedaż energii i nośników energii opierając się na kryteriach rynkowych). Konstatacja ta może stanowić interesujący przyczynek do dyskusji na temat potencjalnych korzyści z deregulacji rynku energii i paliw w naszym kraju.

Małe i średnie przedsiębiorstwa zatrudniają blisko 60% siły roboczej. Około 58% wartości holenderskiego eksportu pochodzi właśnie z tego sektora. Jest więc podstawa do twierdzenia, że sektor MSP pełni bardzo znaczącą rolę w gospodarce. To z kolei legitymizuje politykę wspierania tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw.

### Polityka wspierania sektora małych i średnich przedsiębiorstw

**M**ocna pozycja sektora MSP w gospodarce holenderskiej jest w dużej mierze efektem przyjętej polityki skierowanej na wspieranie tworzenia oraz promowanie rozwoju przedsiębiorstw tego sektora.

Polityka ta prowadzona jest zarówno na szczeblu centralnym, jak i na poziomie każdej z 12 prowincji.

Posiada ona dwa podstawowe wymiary: integracyjny i funkcjonalny.

W ramach działań integracyjnych podejmowanych przez rząd w Hadze, dąży się do stworzenia korzystnego klimatu dla przedsiębiorców i całego środowiska małego i średniego biznesu. Składają się na to specjalne rozwiązania opracowywane z myślą o małych i średnich przedsiębiorstwach (tu kryterium stanowi wielkość firmy) oraz o przedsiębiorstwach posiadających określony status prawny (prywatne spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz jednoosobowe przedsiębiorstwa).

Funkcjonalny wymiar polityki wiąże się z próbami kompensowania słabości w działaniu przedsiębiorstw sektora MSP i posiada walor działań interwencyjnych. Główne obszary aktywności w tej dziedzinie to edukacja, transfer technologii, informacja i doradztwo.

Polityka wobec MSP kształtowana jest w Ministerstwie Gospodarki, a konkretnie w Departamencie Usług, Małych i Średnich Przedsiębiorstw oraz Regulacji Rynkowej a także w Departamencie Przemysłu tegoż ministerstwa.

Przedstawiciele środowiska przedsiębiorców mają możliwość artykułowania swoich interesów poprzez Radę Małych i Średnich Przedsiębiorstw (oryginalny skrót pełnej nazwy: RMK) utworzoną przez Federację Rzemieślników, Artystów i Kupców, Federację Pracodawców Królestwa Holandii (KNOV) czy Federację Chrześcijańskich Pracodawców (NCOV).

Działania wspomagające rozwój przedsiębiorstw realizowane są przez różne agendy rządowe oraz instytucje i odbywają się na różnych płaszczyznach.

### Polityka ekonomiczna i fiskalna na poziomie ogólnokrajowym

W polityce gospodarczej rząd nie preferuje w sposób wyraźny sektora MSP. Pewne elementy preferencji wobec MSP dostrzec można w regulacjach dotyczących warunków konkurencji, płac minimalnych oraz polityki fiskalnej.

Przedsiębiorstwa małe i średnie mogą łatwiej niż duże firmy tworzyć małe kartele i porozumienia franchizingowe i niższy jest też ustawowo określony poziom płacy minimalnej dla pracowników młodocianych zatrudnionych w MSP. Podniesiony został również wiek zatrudnionego, od którego przysługuje minimalna płaca gwarantowana.

W odniesieniu do preferencji fiskalnych dla nowo tworzonych MSP wymienić można: brak limitów czasowych, w których przedsiębiorca może wykazywać straty, system równomiernego rozkładania na kilka lat dochodów z działalności gospodarczej (dotyczy to przedsiębiorstw, których dochody w po-

szczególonych latach wykazują bardzo dużą fluktuację), możliwość zwolnienia z podatku od osób fizycznych lub uzyskania ulgi podatkowej w wysokości 1% wartości aktywów.

Ta skrótowa lista preferencji dla MSP może być wzbogacona o udogodnienia dla przedsiębiorstw jednoosobowych dotyczące obowiązków podatkowych oraz obciążeń z tytułu ubezpieczenia społecznych pracowników.

Podatki od dochodów indywidualnych płacone przez przedsiębiorców mogą być pomniejszone ze względu na: prowadzenie własnego przedsiębiorstwa, płacenie składek na ubezpieczenie społeczne, zatrudnianie w firmie członków gospodarstwa domowego. Małe firmy handlowe mogą liczyć na czasowe zwolnienie lub zmniejszenie podatku od sprzedaży. Właściciele firm jednoosobowych mogą występować o zmniejszenie wysokości podatku dochodowego i zmniejszenie składek na ubezpieczenia społeczne.

### **Polityka na poziomie prowincji**

W polityce regionalnej nie preferuje się specjalnie sektora MSP, co oznacza, że przedsiębiorstwa z tego sektora korzystać mogą z programów promujących rozwój gospodarczy dostępnych dla wszystkich firm.

Istnieje zatem możliwość korzystania z Planu Wspierania Inwestycji, który oferuje pomoc finansową w postaci grantów rządowych dla przedsiębiorstw chcących albo zainicjować, albo rozszerzyć prowadzoną już na danym terenie działalność. Dla projektów inwestycyjnych do 1,7 mln ecu, decyzje o przyznaniu pomocy podejmują władze prowincji, dla większych potrzebna jest zgoda rządu w Hadze. Władze prowincji swoją działalność w zakresie rozwoju gospodarczego prowadzą z wykorzystaniem struktur Przedsiębiorstw Rozwoju Regionalnego (ROM), wykorzystując w dużym zakresie Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

### **Edukacja i szkolenie**

System edukacji i szkolenia zawodowego w Holandii wykorzystuje wszystkie formy – tak kształcenia regularnego (szkoły zawodowe, uniwersytety), jak i dodatkowego (kształcenie wieczorowe i zaoczne, krótkie kursy, itp.).

Ministerstwo Gospodarki subsydiuje kursy doskonalące dla przedsiębiorców, tworzy zachęty dla przedsiębiorców do korzystania z regularnego kształcenia, wspiera projekty kształcenia dla kobiet i mniejszości etnicznych. W 1990 roku uruchomiony został specjalny program Kształcenia Pracowników Przedsiębiorstw (SSWB) kierowany przede wszystkim do pracowników zatrudnionych w sektorze MSP.

### **Finansowanie**

Od 1 stycznia 1989 roku funkcjonuje Program Gwarancji dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw (BMKB), który zastąpił stosowany do tego czasu Program Kredytowania Małych i Średnich Przedsiębiorstw (KMKB).

Nowy program przewiduje, że instytucje finansowe mogą udzielić (pod pewnymi warunkami) gwarancji rządowych na kredyty zaciągane przez MSP na działalność handlową, przemysłową, rzemieślniczą i usługową. Gwarancje rządowe wykorzystuje się w przypadkach braku zabezpieczenia kredytu ze strony występującego o kredyt przedsiębiorcy. Model holenderski tworzy również zachęty dla grup kapitałowych (*venture capital*) do finansowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, zachowując równocześnie kontrolę (poprzez Bank Centralny) nad kierunkami inwestycji dokonywanych przez grupy kapitałowe.

Osoby prowadzące przedsiębiorstwa jednoosobowe i posiadające kłopoty finansowe mogą występować o pomoc pieniężną do władz lokalnych w ramach specjalnych programów socjalnych.

### **Informacja i doradztwo**

Programy związane z tworzeniem baz informacji biznesowej i doradztwem mogą być podzielone na dwie grupy.

Pierwsza, to programy wymagające aktywnego poszukiwania pomocy przez zainteresowane przedsiębiorstwa, bez gwarancji jej otrzymania.

Przykładem może tu być Program Doskonalenia Menedżerskiego (SMO) dla przedsiębiorstw zatrudniających nie więcej niż 25 pracowników w przemyśle, handlu, rzemiośle i usługach, oferujący granty na pokrycie kosztów konsultacji ekspertów zewnętrznych, rozwiązujących jakiś problem przedsiębiorstwa.

Organizacje lub grupy przedsiębiorców mogą dodatkowo występować o granty na sfinansowanie badań mających na celu usprawnianie struktur przedsiębiorstw w ramach Wspólnego Programu Doskonalenia Biznesu. Prowadzone na poziomie sekcji Programy Udrażniania Obiegu Informacji mają z kolei na celu dostarczanie przedsiębiorcom i przedsiębiorstwom informacji na temat dostępnych technologii. Programy te przewidują również możliwość występowania o granty na tworzenie specyficznych programów komputerowych do zastosowania w danym przedsiębiorstwie.

Druga grupa programów związana jest z tworzeniem i finansowaniem instytucji udzielających informacji i wsparcia dla MSP. Tu pomoc udzielana jest wszystkim przedsiębiorstwom, które o nią występują. Udzielanie pomocy odbywa się z wykorzystaniem Centrów Innowacji działających w każdej prowincji. Należy również wspomnieć o filiach Ho-



lenderskiego Instytutu Małych i Średnich Przedsiębiorstw zlokalizowanych w terenie.

Sam Instytut jest organizacją utworzoną w celu promowania MSP, dostarczania informacji, prowadzenia badań i administrowania niektórymi programami pomocy dla MSP.

### *Technologia i badania*

W ramach Programu Badawczego dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw (OMK) finansowane są prace badawcze nad rozwiązaniem konkretnych problemów z zakresu techniki i technologii. O granty do Fundacji Nauk Technicznych występują tu grupy przedsiębiorstw.

Oprócz tego programu istnieją jeszcze możliwości finansowania badań z programów ogólnych, tj. nie rezerwowanych dla MSP. Do takich należy Program Stymulowania Innowacji (INSTIR) i Program Stymulowania Innowacji w Biznesie (PBTS).

Przedsiębiorstwa pragnące wprowadzić nowe rozwiązania w technice czy technologii mogą występować o kredyt starając się o gwarancje kredytowe w ramach Programu Kredytowania Rozwoju Technologii (TOK).

### *Eksport*

Informacje na temat możliwości eksportowych małe i średnie przedsiębiorstwa mogą uzyskiwać z Ministerstwa Gospodarki, gdzie działa Centrum Promocji Eksportu i Doradztwa (EVD).

W ramach Programu Targów Zagranicznych małe i średnie przedsiębiorstwa mogą uzyskiwać granty na pokrycie kosztów uczestnictwa w wystawach i targach za granicą. Dodatkowo rząd gwarantuje do 90% sumy kredytu na działalność eksportową udzielanego przez Nederlandse Investeringsbank (NIB).

### *Zatrudnienie*

Pomoc dla MSP w zakresie zatrudnienia wykorzystuje wzmiankowane wcześniej elementy (niższe płace minimalne, pomoc w zakresie kształcenia) i elementy nowe, takie jak granty na polepszanie warunków pracy w zakładach (w ramach ustawy Arbowert) oraz granty przysługujące z tytułu zatrudniania w przedsiębiorstwie osób, które do tej pory pozostawały długotrwale bezrobotne (ustawa o poszerzaniu możliwości zatrudnienia – WVM).

### **Tworzenie miejsc pracy**

**D**uża liczba powstających w Holandii małych i średnich przedsiębiorstw nie prowadzi jednak do proporcjonalnie wysokiego przyrostu nowych miejsc pracy. Badania pozycji kon-

kurencyjnej gospodarki holenderskiej wykonywane w 1996 roku na zlecenie Ministerstwa Gospodarki pokazały, że nowo kreowane w Holandii przedsiębiorstwa tworzą relatywnie mniej miejsc pracy niż nowe firmy powstające w Niemczech, Danii, USA, Wielkiej Brytanii czy Japonii (por. tab. 2).

Przedstawiając wkład nowo powstających firm w tworzeniu miejsc pracy za pomocą ich udziału na rynku pracy (w procentach: udział pracowników zatrudnionych w nowo tworzonych przedsiębiorstwach do całkowitej liczby zatrudnionych w gospodarce), można relatywizować osiągnięcia przedsiębiorstw holenderskich w tym względzie. Nowe firmy holenderskie nie tworzą tak dużych przyrostów nowych miejsc pracy, jak firmy w USA czy Niemczech, równocześnie jednak firmy upadające w Holandii nie zwiększają bezrobocia w takim stopniu, w jakim odbywa się to w porównywanych państwach.

Holandia notuje największy przyrost netto liczby przedsiębiorstw, a trend ten daje się wyraźnie zauważyć w całym okresie 1990–1994.

Holandia wykazuje się nie tylko dużym przyrostem liczby firm tworzonych w poszczególnych latach, ale również wysokim wskaźnikiem przetrwania firm. Wartość współczynnika przetrwania dla firm holenderskich w szóstym roku wynosi 0,60, co oznacza, że po zainicjowaniu działalności przez daną grupę przedsiębiorstw w roku X, w roku X+5 aż 60% z nich wciąż jeszcze funkcjonuje na rynku. W innych państwach jest to 0,10–0,30 (czyli 10–30%).

W latach 1990–1995 wzrost liczby zatrudnionych w Holandii dokonywał się w tempie wyższym, aniżeli w USA i państwach UE (odpowiednio: 1,3%, 1,2% oraz 0,7%).

Należy jednak podkreślić, iż na przyrost liczby zatrudnionych w Holandii dominujący wpływ miał wzrost liczby pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin. Szacuje się, że w okresie 1983–1994 ponad połowa nowo utworzonych stanowisk pracy była pracą w niepełnym wymiarze<sup>5)</sup>. W 1995 roku udział pracowników pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy do wszystkich zatrudnionych wynosił w Holandii 37,4%, podczas gdy w państwach UE 16,1%. Ten wysoki udział stanowisk pracy w niepełnym wymiarze jest przede wszystkim rezultatem wysokiej aktywności zawodowej kobiet. W 1995 roku w Holandii około 75% wszystkich zatrudnionych w niepełnym wymiarze stanowiły kobiety. Również w samej grupie pracujących kobiet, większość z nich (67,2%) zatrudniona była w niepełnym wymiarze czasu pracy. Jest przy tym znamienne, że przeciętna liczba godzin w tygodniu przepracowana przez Holenderki jest najniższa wśród państw UE (w 1995 roku wynosiła 25 godzin, przy średniej dla UE: 32,8 godziny)<sup>6)</sup>.

Tab. 2. Powstawanie i likwidacja przedsiębiorstw w wybranych państwach

Kraj	Powstawanie		Likwidacja	
	jako % całkowitej liczby zatrudnionych	średnia liczba zatrudnionych	jako % całkowitej liczby zatrudnionych	średnia liczba zatrudnionych
Holandia	1,5	1,8	1,1	2,9
Niemcy	2,2	2,1	b/d	b/d
Dania	1,8	1,5	b/d	b/d
USA	4,5	2,2	5,3	2,9
Wielka Brytania	2,0	2,6	4,5	5,7
Japonia	1,0	2,5	2,5	6,0

Źródło: „The Netherlander”, 1996, Vol. 5, No. 35.

Chociaż stanowiska w niepełnym wymiarze czasu pracy stanowią istotną składową podaży pracy, to w latach: 1994–1996 utworzono relatywnie znacznie więcej nowych stanowisk pracy w pełnym wymiarze. Było to m.in. wynikiem przyjęcia nowej polityki płac (uzgodnionej przez reprezentacje rządu, związków zawodowych i pracodawców), nakładającej ograniczenia na wzrost wynagrodzeń. Dodatkowo wprowadzono obniżenie podatków od dochodów i składek na ubezpieczenia społeczne, szczególnie w odniesieniu do grup ludności z niskich przedziałów dochodowych i nie posiadających kwalifikacji zawodowych. Równoległe podjęto wysiłki zmierzające do ograniczenia wzrostu wysokości płacy minimalnej oraz utrudnienia dostępu do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Wprowadzono większą elastyczność w zakresie umów zbiorowych zawieranych na poziomie branż i pojedynczych przedsiębiorstw.

Efektom tych i innych działań był dużo mniejszy realny wzrost kosztów pracy w przeliczeniu na pracownika w Holandii aniżeli w pozostałych państwach UE (w latach 1994–1996 odpowiednio: 0,1% i 0,6%). To z kolei stworzyło bodźce do zwiększania zatrudnienia i rozwoju nowych przedsiębiorstw.

## Podsumowanie

**P**rzykład Holandii pokazuje, jak można wykorzystać walory struktury gospodarczej zdominowanej przez małe i średnie przedsiębiorstwa i jakie pozytywne rezultaty daje rynkowo zorientowana polityka gospodarcza.

Tworzy się zatem i rozwija w Holandii system finansowych i pozafinansowych, instytucjonalnych oraz pozainstytucjonalnych bodźców do tworzenia i rozwijania przedsiębiorstw i promowania decyzji przedsiębiorczych.

Składową tego procesu jest opracowywanie sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości regulacji prawnych, szczególnie w sferze polityki fiskalnej

oraz polityki zatrudnienia. Tworzenie zachęt dla przedsiębiorców do zatrudniania pracowników m.in. przez obniżanie kosztów pracy i zatrudnienia, a z drugiej strony, ograniczanie dostępu do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, w istotnym stopniu ożywia rynek pracy, stymuluje powstawanie i rozwój przedsiębiorstw i prowadzi do obniżania stopy bezrobocia. To wszystko przyczynia się do umocnienia pozycji konkurencyjnej gospodarki holenderskiej w Europie i na świecie.

*Jacek Klich*

## PRZYPISY

- 1) Statistics Netherlands, Dutch Economic Indicators June 1997.
- 2) Według prognoz UE (Commission of the European Communities, 1997 Annual Economic Report. Growth, employment and convergence on the road to EMU, Brussels, February 1997) wzrost ten miał wynosić 1,5%.
- 3) Niektórzy politycy holenderscy, szczególnie reprezentujący formacje liberalne, relatywnie dobrą pozycję gospodarki holenderskiej oceniają przez pryzmat słabości gospodarek innych państw UE, por. DICK SCHIETHART, *Free-market party searches for political identity*, „The Netherlander”, 1996, Vol. 5, No. 34.
- 4) Za przedsiębiorstwa małe uznaje się w Holandii przedsiębiorstwa zatrudniające do 10 pracowników, za średnie: od 10 do 100, natomiast przedsiębiorstwa duże to jednostki zatrudniające 100 i więcej pracowników.
- 5) Commission of the European Communities, 1997 Annual Economic Report. Growth, employment and convergence on the road to EMU, op.cit., s. XLI.
- 6) M. KORTEWEG, *Working their way up*, „The Netherlander”, 1996, Vol. 5, No. 34.